

ONTWIKKELING TOEKOMSTAGENDA SPECIALISTISCH VOORTGEZET ONDERWIJS (PRO & VSO) PROVINCIE GRONINGEN

Waarom een Toekomstagenda?

De schoolbesturen VSO en PrO en de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs in de provincie Groningen willen met elkaar een gezamenlijke, gedragen, meerjarige agenda voor toekomstbestendig voortgezet specialistisch onderwijs in de provincie Groningen ontwikkelen. Want het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs in de provincie heeft te maken met belangrijke uitdagingen. Zoals leerlingending, de verbeteraanpak Passend Onderwijs, de route naar inclusiever onderwijs en de aanpak gericht op kansengelijkheid. De agenda heeft als doel blijvend goed en thuisnabij onderwijs te kunnen verzorgen voor leerlingen die zijn aangewezen op praktijkonderwijs (PrO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) in de provincie. Het perspectief van de leerling is daarbij leidend.

Zorgvuldig proces

De totstandkoming van deze toekomstagenda vraagt om een zorgvuldig proces. Daarom is er een kerngroep actief, met bestuurders uit de vier regio's (Noord, West, Centraal, Zuidoost) en de Samenwerkingsverbanden VO Stad en VO Ommelanden, die verantwoordelijk is voor het traject richting de toekomstagenda. De kerngroep, voorgezeten door onafhankelijk voorzitter Henk Pijlman, staat in nauwe verbinding met een bestuurlijk overleg van de PrO- en VSO-scholen, dat de opdracht, de gezamenlijke visie, de toekomstagenda en de uitwerking ervan vaststelt.

Interviews en visiebijeenkomsten

In de weken voor de kerst zijn de bestuurders in de regio's geïnterviewd, waarbij er vragen en vraagstukken, opvattingen en ideeën over de toekomst, zijn geïnventariseerd. In het provinciaal bestuurlijk overleg van 8 december jl. zijn de schoolbestuurders akkoord gegaan met de volgende stap in het proces van de totstandkoming van de toekomstagenda: de organisatie van visiebijeenkomsten per regio, die inmiddels in de vorm van drie interactieve Zoomwerksessies voor de regio's Noord en West (1 februari jl.), Zuidoost (2 februari jl.) en Centraal (8 februari jl.) hebben plaatsgevonden, waarbij er op basis van de nulmeting van Breuer & Intraval en eerdergenoemde interviews

De schoolbesturen VSO en PrO en de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs in de provincie Groningen hebben op 11 november 2020 vastgesteld dat toekomstbestendig voortgezet specialistisch onderwijs een gezamenlijke aanpak vraagt. Deze aanpak ligt besloten in het onderwijsmanifest dat ten grondslag ligt aan het VO-MBO platform, dat door alle onderwijsbesturen in de provincie Groningen is ondertekend.

---

gezamenlijke uitgangspunten en leidende principes zijn verkend en benoemd. Naast de bestuurders waren ook de directeuren van de PrO-/VSO-scholen uitgenodigd om deel te nemen aan deze interactieve sessies. Verderop in dit nieuwsbulletin kunt u meer lezen over de interviews en de visiebijeenkomsten.

Verder gaf het provinciaal bestuurlijk overleg op 8 december jl. Breuer & Intraval mandaat om, op basis van de nulmeting, interviews en visiebijeenkomsten, toekomstscenario's te ontwikkelen, in samenspraak met de kerngroep.

Ineke de Roo

Drijfveer

Ineke de Roo is bestuurder en algemeen directeur van het Aletta Jacobs College in Hoogezand en neemt deel aan het bestuurlijk overleg van de PrO- en

VSO-scholen, dat de toekomstagenda en de uitwerking ervan moet vaststellen. Ineke studeerde begin jaren negentig aan de RUG af in Duitslandstudies, maar ambieerde aanvankelijk geen carrière in het onderwijs. Uiteindelijk werd ze toch docent Duits in Ter Apel, waar ze naar eigen zeggen "alles" deed, "behalve het werk van de conciërge en de rector". Na rollen als decaan, teamleider en directeur HAVO/VWO, is ze nu sinds acht jaar bestuurder/algemeen directeur in Hoogezand: "Het bevalt me enorm dat ik in deze rol, ook buiten mijn eigen school, goede dingen voor mijn leerlingen kan doen. Niet alleen in het onderwijs, maar ook in relatie tot gemeenten, jeugdzorg en arbeidsmarkt." Daarvoor zet ze graag haar regionale en landelijke netwerk in.

Ze voelt zich verbonden met Oost-Groningen en zet zich graag in voor de leerlingen in haar regio: "Dit gebied heeft te lijden onder niet zelf veroorzaakte kansen-ongelijkheid. Door aardbevingsstress, doordat je de pech hebt te wonen in een armoede-accumulatiegebied, of opgroeit in een achterstandswijk. Ik vind dat kinderen in Oost-Groningen dezelfde kansen moeten krijgen als kinderen uit Wassenaar en Bloemendaal." Ze is er trots op dat ze in het gebied op tijd met krimp aan de slag zijn gegaan, en daarom een breed en

kwalitatief goed onderwijsaanbod op fietsafstand in stand hebben kunnen houden. Ineke ging als kind ging al met de bus naar de kleuterschool in Kloosterburen: "De katholieke kleuterschool liep over, terwijl de openbare kleuterschool ruimte over had. Er werd met de bisschop gesproken en al gauw was er een neutraal-bijzondere

kleuterschool, in 1973. Ondanks de verzuiling en de toen nog grote verschillen tussen de denominaties."

"Ik ben erg van dit gebied", vertelt ze. "Groningers zijn bescheiden. Dat zie je ook in het aardbevingsdossier. Het duurt lang, voordat we er wat van zeggen. In deze regio laten we onze kwetsbaarste groepen het langst reizen. Sommige leerlingen in het VSO zitten meer dan een uur in de bus. We moeten maatwerkoplossingen op de VO-scholen in de regio bieden, om de reistijd te verkorten. Dat past ook bij het streven naar inclusiever onderwijs. Maar het vraagt wel om een herijking. Dat kun je als schoolbesturen alleen gezamenlijk; daar moeten we met elkaar de schouders onder zetten."

"Dit gebied heeft te lijden onder niet zelf veroorzaakte kansenongelijkheid. Ik vind dat kinderen in Oost-Groningen dezelfde kansen moeten krijgen als kinderen uit Wassenaar en Bloemendaal."

Lobby

Ineke de Roo is ook betrokken bij de lobby rondom de vereenvoudiging van de bekostiging van het onderwijs. Ze vertelt dat er weliswaar leerlingdaling is, maar dat het aantal leerlingen dat extra ondersteuning nodig heeft procentueel gezien juist stijgt: “In Oost-Groningen hebben we in ieder geval de ervaring dat de groep PrO-leerlingen niet kleiner wordt.” De financiering gaat uit van landelijke gemiddelden en een passend aanbod in de eigen regio. Dat het gemiddelde aantal PrO-leerlingen in landelijke gebieden in de provincie Groningen hoger ligt dan gemiddeld, en dat er niet altijd aanbod in de eigen regio is, staat bij de beleidsmakers van het ministerie onvoldoende op het netvlies, vertelt Ineke: “Dat maakt het praktijkonderwijs hier duurder.” In het regeerakkoord wordt een rechtstreekse financiering van het praktijkonderwijs aangekondigd. “Als die financiering wederom gebaseerd wordt op het landelijk gemiddelde, betekent dat een enorm financieel debacle voor ons; dan kan een deel van de ondersteuning van andere leerlingen niet meer bekostigd worden”, stelt ze.

“We zien steeds weer dat er macro-oplossingen bedacht worden op basis van de randstedelijke situatie, die niet goed uitpakken voor het ‘Randland’ in Nederland”, zegt Ineke. “Alles is gebaseerd op aantallen. Als je met bevolkingsdaling te maken hebt, heb je een probleem, terwijl dit gebied juist een impuls nodig heeft.” Dat besef motiveert Ineke in de lobby: “In het regeerakkoord staat dat het Rijk wil investeren in kansengelijkheid. Dat is een kans voor de lobby op dit onderwerp. Wij kunnen hier laten zien wat kansenongelijkheid is.”

“We zien steeds weer dat er macro-oplossingen bedacht worden op basis van de randstedelijke situatie, die niet goed uitpakken voor het ‘Randland’ in Nederland.”

Vereenvoudiging bekostiging

De vereenvoudiging van de bekostiging van het reguliere voortgezet onderwijs is ingegaan per januari 2022. Het model dat het ministerie van OCW voor de vereenvoudiging had ontwikkeld, leek in eerste instantie onbedoeld te resulteren in negatieve herverdeeleffecten voor met name brede scholengemeenschappen in dunner bevolkte gebieden. Na een periode van afstemming met OCW en de VO-Raad, is er door de samenwerkende schoolbesturen actief gelobbyd. Dat heeft geleid tot noodzakelijke aanvullende maatregelen, waardoor de aanvankelijke negatieve herverdeeleffecten geneutraliseerd konden worden.

De effecten van bevolkingsdaling en de veranderende bevolkingssamenstelling vroegen van het ministerie van OCW om

ook opnieuw te kijken naar de verdeling van de behoefte aan speciaal onderwijs in Nederland. Daarom is er een onderzoek uitgevoerd naar de behoefte aan Lwoo en PrO in de verschillende regio’s in Nederland. In het kader van de Evaluatie Passend Onderwijs is in 2016 het rapport ‘Naar een

nieuwe bekostigingssystematiek voor Lwoo en praktijkonderwijs’ verschenen. Uit dit onderzoek blijkt dat er geen sprake is van een gelijke verdeling van deze behoefte over Nederland. Uit een eerste uitwerking voor een nieuw verdeelmodel (2015/2016) bleek al dat dat model niet aansloot bij de regionale verschillen in behoefte aan speciaal onderwijs; voor krimpgebieden zou dit model een grote korting op de middelen voor Lwoo en PrO ten gevolg hebben gehad. Er wordt nu door OCW gewerkt aan een hernieuwd model, dat beter moet aansluiten op de regionale verschillen in behoefte. In het regeerakkoord van het nieuwe kabinet is een rechtstreekse financiering van het

praktijkonderwijs aangekondigd. Het is echter nog maar de vraag of het model zoals nu wordt ontwikkeld door OCW voldoende recht zal doen aan de regionale verschillen. Mogelijk is er opnieuw afstemming en lobby nodig door de samenwerkende schoolbesturen.

Interviews met de bestuurders

In november en december hebben de onderzoekers van Breuer & Intraval schoolbestuurders in de regio's opgezocht, en hen geïnformeerd over de uitkomsten van de nulmeting, die inzoomt op de meerjarige leerlingaantallen, de verschillende doelgroepen, de leerlingenstromen (van en naar andere SWV-en), de krimpprognoses, en de opheffingsnormen. Daarnaast werden de bestuurders bevraagd over hun opvattingen, en hadden ze de gelegenheid om aan te geven wat volgens hen de vraagstukken zijn waartoe VSO en PrO zich nu en in de toekomst zouden moeten verhouden. Het viel op dat er veel overeenkomsten, en slechts wat kleine nuanceverschillen waren in hetgeen de bestuurders uit de regio's ter berde brachten. In de rapportage die Breuer & Intraval binnenkort zal opleveren wordt dieper ingegaan op de belangrijkste uitkomsten van deze interviews. De bestuurders waren eensgezind over de noodzaak om over de eigen bestuurlijke grenzen heen te stappen om oplossingen te

“De bestuurders waren eensgezind over de noodzaak om over de eigen bestuurlijke grenzen heen te stappen om oplossingen te realiseren die ten grondslag moeten liggen aan de Toekomstagenda.”

realiseren die ten grondslag moeten liggen aan de Toekomstagenda. Daarover deden ze in de gesprekken die met hen gevoerd werden richtinggevende uitspraken.

De visiebijeenkomsten

De regionale visiebijeenkomsten met schoolbestuurders en directeuren van de PrO-/VSO-scholen vonden plaats in de vorm van drie interactieve Zoomwerksessies voor de regio's Noord en West (1 februari jl.), Zuidoost (2 februari jl.) en Centraal (8 februari jl.). De kerngroep wilde met deze visiebijeenkomsten een drietal doelen bereiken:

- informatie verstrekken over de uitkomsten van onderzoek naar het PrO- en VSO- onderwijs in de regio Groningen.
- het inventariseren van opvattingen over het toekomstige PrO- en VSO-onderwijs.
- het verkennen en bespreken van elementen en criteria die een rol moeten spelen bij het gestalte geven aan toekomstbestendig PrO- en VSO-onderwijs in de provincie Groningen.

De deelnemers aan de regiobijeenkomsten werden aan een spervuur van stellingen over de toekomst van VSO en Pro in de provincie onderworpen, die hen prikkelden en hielpen om hun eigen opvattingen hierover aan te scherpen. Centraal stond daarbij de vraag wat er bijdraagt aan toekomstbestendig onderwijs

voor alle leerlingen in het PrO en VSO in de provincie Groningen. Vervolgens werden er met elkaar mogelijke toekomstscenario's verkend en besproken. Met de opbrengsten van deze sessies zullen

de leden van de kerngroep nu de toekomstvisie formuleren en daarna bouwstenen voor de concepttoekomst-agenda, daarbij ondersteund door Breuer & IntraVal.

Wytze Algra

Wisseling van de wacht

Esther Flap volgde als waarnemend uitvoerend directeur-bestuurder van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs V(S)O 20.02 Groningen

Ommelanden in

september 2021 Willeke Doornbos tijdelijk op, ook in de kerngroep. Per 1 maart a.s. is er echter een nieuwe directeur-bestuurder gevonden in de persoon van Wytze Algra, nu nog locatiedirecteur van de Splitting van CSG Liudger in Drachten. Hij zal ook haar plaats in de kerngroep innemen. Esther was ook betrokken bij de lobby zoals in dit bulletin besproken. Ook in dat traject wordt zij opgevolgd door Wytze. Esther blijft als beleidsmedewerker verbonden aan het samenwerkingsverband.

Informereren over voortgang

Op basis van de eerdere nulmeting, de interviews met de bestuurders en de regionale visie-bijeenkomsten, zal de kerngroep nu toekomstscenario's ontwikkelen, die, gebundeld in een compacte rapportage, zullen uitmonden in een visie op inclusiever onderwijs. De kerngroep wordt daarbij ondersteund door Breuer & IntraVal. Deze rapportage is een belangrijke bouwsteen voor de uiteindelijke Toekomstagenda. Die toekomstagenda zal eerst in concept worden aangeboden, besproken, en uiteindelijk moeten worden vastgesteld door het bestuurlijk overleg van de PrO- en VSO-scholen in de provincie. Waarschijnlijk zal dat in april of mei het geval zijn. Met dit nieuwsbulletin informeert de kerngroep u met enige regelmaat over de voortgang van het proces om te komen tot de gezamenlijke toekomstagenda.

Daarnaast wordt er in dit bulletin aandacht besteed aan goede voorbeelden die er in de dagelijkse praktijk van de scholen al zijn, op het gebied van o.a. toekomstbestendigheid en samenwerking, inclusiever onderwijs en kansengelijkheid. Als u die wilt aandragen, neemt u dan contact op met [Paul Löwik](#), die de kerngroep ondersteunt, of [Tsjerk Bottema](#), die de redactie van de nieuwsbrief verzorgt.

COLOFON

Dit bulletin is een uitgave van de schoolbesturen VSO en PrO en de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs in de provincie Groningen. De Kerngroep Toekomstagenda bestaat uit Henk Pijlman (vz.), Ferdinand Vinke, Akkelys Lukkes, Yvonne Beishuizen, John Wierenga, Rob Brunekreeft, Trijnie Vos (vervanger Margriet van Zonneveld), Jan Houwing en Esther Flap (per 1 maart Wytze Algra). De kerngroep wordt ondersteund door Paul Löwik (paul.lowik@breuerintraVal.nl). De communicatie rondom de toekomstagenda wordt verzorgd door Tsjerk Bottema (tsjerkbottema@hotmail.com).